

Een conventionele theoriegeschiedenis

Geert Reuten

Phyllis Deane, *The State and the Economic System; An introduction to the history of political economy*, Oxford University Press, Oxford/New York, vii + 205 blz, index; £5.95. ISBN 0-19-289169-3 Pbk

Vrijwel elke uitgever van economieboeken heeft één of meer inleidingen in de geschiedenis van het economisch denken in z'n fonds, uiteenlopend van naslagwerk tot beknopt overzicht. De laatste categorie wint aan populariteit. Gezien het tijdsbeslag hebben ze voor een college in de geschiedenis van het economisch denken aan een economische faculteit als voordeel dat ze gecombineerd kunnen worden met een thematische bestudering van oorspronkelijke literatuur. In deze categorie is Phyllis Deane's boek *The Evolution of Economic Ideas* uit 1978 mijns inziens een van de betere. In dat boek geeft de auteur in kort bestek een helder en redelijk evenwichtig beeld van de stromingen in het economisch denken (anno 1978), d.w.z. niet beperkt tot de neo-klassieke (inclusief keynesiaanse) hoofdstroom, en de ontwikkeling daarnaar toe. Daarbij legt hij, zoals hij expliciet vermeldt, een aantal accenten aan - m.n. de ontwikkeling van de monetaire theorie - maar dat is geen bezwaar. Het boek heeft echter wel het bezwaar dat het vrijwel uitsluitend Angelsaksisch georiënteerd is.

De titel van Deane's nieuwe boek (1989), alsmede een blik op de inhoudsopgave ervan, maakt je dan zeer benieuwd naar de inhoud. In het Voorwoord wordt de spannende titel van het boek echter al wat gerelativeerd: 'In this book... political economy is synonymous with economics and my focus is on the interface between ... the polity ... and the economy.' Dus: een geschiedenis van het economisch denken met een thematisch accent; maar goed, ook dat belooft nog wat.

Dit thema komt in de volgende hoofdstukken echter nauwelijks méér aan de orde dan in enig ander standaardwerk. De uitwerking van het thema is niet systematisch en niet analytisch; en vaak beperkt de auteur zich - zoals in het teleurstellende laatste hoofdstuk - tot een oppervlakkige geschiedenis van de economische politiek zonder verband met de economische theorie. Blijft: een boek over de 'geschiedenis van het economisch denken' met een slechte titel. Hoe is het boek dan te beoordelen? We zijn ruim tien jaar verder sinds de publicatie van het vorige boek van de auteur, en in die tien jaar is er wel het een en ander gebeurd.

De geschiedenis van het economisch denken wordt steeds weer herschreven - dat is terecht. Niet zozeer omdat nieuwe bronnen worden ontdekt (dat kan van invloed zijn op een bepaald soort geschiedenis) maar omdat de bronnen anders gebruikt worden, onder andere in het licht van de contemporaine ideeëngeschiedenis. De visie op de vroege en contemporaine geschiedenis beïnvloeden elkaar: door veranderingen in het huidige denken (visie, problematiek) lees je de vroegere teksten anders en herorganiseer je de geschiedenis; en dit heeft mogelijk weer invloed op je huidige denken. Dat is de continue cirkelgang van de geschiedenis. Een goed voorbeeld daarvan is de voortdurende herwaardering van Ricardo in de afgelopen 170 jaar: de opkomst van het marxisme, het marginalisme (Jevons, Menger, Walras), het neo-classicisme (Marshall) en de geschriften van Sraffa en de invloed daarvan op het marxisme en het post-keynesianisme, gaven steeds weer een andere Ricardo te zien. En in boeken over de geschiedenis van het economisch denken is deze voortdurende herwaardering terug te vinden.

Gezien in dit licht had het boek van Deane (1989) ongeschreven kunnen blijven. Hij biedt geen nieuwe optiek ten opzichte van zijn eerdere boek (1978), en hij komt ook niet toe aan een beschrijving - laat staan evaluatie - van de recente theoriegeschiedenis. Sterker nog, die komt in zijn eerdere boek ruimer aan de orde. En ook zijn nieuwe boek is vrijwel uitsluitend Angelsaksisch georieënteerd. (Het is bijvoorbeeld verbazingwekkend om als de 'historische school' besproken wordt - in 3 bladzijden -, de naam van Schmoller weliswaar te laten vallen maar vervolgens uitsluitend het werk van de Brit Ingram te bespreken.) Het aardigst zijn de eerste drie hoofdstukken van dit boek (blz 1-50), die een periode beschrijven (de 16e en 17e eeuw) die in Deane's eerdere boek minder aan de orde komt. Niet dat hier ten opzichte van andere 'handboeken' iets nieuws in staat, maar de opbouw is wel interessant. In de volgende hoofdstukken lijkt hij zichzelf grotendeels wat oppervlakkig na te schrijven, maar soms ook komt hij tot een meer bezonnen en kernachtige beschrijving, zoals bijvoorbeeld van J.S. Mill (blz 100-108).

Over het algemeen is dit boek (1989) meer dan dat uit 1978 een beschrijving van de hoofdstroom van de economische theorie - en dat is merkwaardig gezien de titel van het boek - op een oppervlakkige wijze. De opbouw van het boek ver-

dient ook een aantal vraagtekens. Wat, bijvoorbeeld, te denken van een hoofdstuk getiteld: 'The search for a scientific consensus' waarvan J.S. Mill (o.k.) en Marx de hoofdmoot vormen? De titel van hoofdstuk 7 is: 'From political economy to economic science' (o.a. Marshall). Op zich vind ik dit wel een aansprekelijke en adequate titel om de betreffende episode te beschrijven. Maar in het licht van het Voorwoord van de auteur ('politieke economie is synoniem voor economie') is dit zeer opmerkelijk en maatgevend voor de halfbakkenheid van het boek. Mijn gok is dat Deane oorspronkelijk van plan was om inderdaad een geschiedenis van de 'politieke economie' te schrijven, maar dat hij er vanaf 1870 niet meer uitkwam (vandaar politieke economie = economie). Ik vermoed ook dat zijn beperking tot de Angelsaksische literatuur hem daarbij parte heeft gespeeld. Een geschiedenis van de politieke economie moet nog geschreven worden.

Voor wie is dit boek geschikt? Iemand die een beetje ingevoerd is in de geschiedenis van het economisch denken vindt er weinig nieuws. Voor iemand voor wie dat niet geldt, is het boek slecht gestructureerd en bovendien grotendeels te oppervlakkig. Daarmee, en omdat het onvoldoende inleiding in de literatuur geeft, is het ook ongeschikt voor onderwijsdoeleinden. Liever beveel ik daarvoor Deane's boek uit 1978 aan, hoewel daarin niets over de 'nieuw-klassieke' macro-economie wordt gezegd (d.w.z. macro-economie gestoeld op vóór-Keynesiaanse neo-klassieke grondslagen - méér zegt Deane 1989 daar ook niet over).